Versiuni ale *Psalmilor* la Dosoftei şi Şerban Foarţă

Loredana OPĂRIUC

„Rugăciunea este mărturisirea puterii
lui Dumnezeu şi a slăbiciunii omului."
A. G. Hamman[1]

One of the most challenging literary attempts is the translation and re-interpretation of the Biblical books. We can read two variants of the Psalms, one from the beginning of the Romanian literature (Dosoftei's Psalter in verses) and another written by a contemporary writer (Şerban Foarţă). These two works are not only distinct from the original (although not in the spirit of the text), but also considerably different between them. Both variants are highly musical. While Dosoftei's Psalter multiplies the original text, Foarţă's poems are closer to postmodern literature, compiling more versions.

La un capăt şi la celălalt al literaturii române, două versiuni ale *Psalmilor* stau mărturie a faptului că *Biblia* nu-şi va epuiza niciodată sensurile, că va alimenta constant noi „geneze" sau „faceri", de vreme ce reprezintă unul dintre cele mai bogate hipotexte din uriaşa bibliotecă a lumii, „Marele Cod", aşa cum o numea Blake şi cum ulterior prelua sintagma Northrop Frye, un „arhitext" la care se poate raporta, în ultimă instanţă, toată experienţa scrisă a umanităţii (şi nu neapărat creştine). În cazul poeziei-rugăciune are loc o comunicare artistică aparte, cititorul glisînd de la condiţia sa de receptor spre aceea de voce din interiorul textului, de unde aspectul de-personalizat al discursului religios, ce va culmina în *Tatăl nostru*, rugă în care eul individual este, de fapt, vocea umanităţii, în simbioza visată de Iisus şi apoi de marii părinţi ai creştinismului. Lectura ideală a unui astfel de text presupune participare şi nu distanţare critică, obiectivă, dar, ca toate ale lumii, rugăciunea ajunge şi între coperte, dimensiunea sa textuală ori, după terminologii moderne, „dicţiunea", fiind unul dintre aspectele realităţii spirituale pe care o desemnează.

După epoca de modernism areligios, anunţată de Nietzsche prin celebra sa exclamaţie şi prin titluri decretînd amurgul unei ere şi amoralitatea „salvatoare" de conştiinţă, se petrece o resacralizare a literaturii, pe care, de pildă, Malraux o

[1] Anexă la Origen (2006: 161).

BDD-A32 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:28 UTC)

prevăzuse, profeţind drumul inevitabil spre religiozitate al umanităţii, ca orice scriitor autentic (şi mai ales unul specialist în..."condiţia umană"). Între „Dumnezeu a murit." şi „Hristos a înviat!" se instituie o legătură cauzală, aşa cum răspundea părintele Andrei Kuraev într-un interviu pe tema ortodoxiei pentru postmodernişti (Baştovoi, 2007: 208-209), chiar dacă cea din urmă noţiune – postmodernismul - este meprizată pe alocuri (de fapt, se explică această rezervă prin riscul contemporaneităţii).

Atît Dosoftei, din zorii culturii scrise româneşti, cît şi Şerban Foarţă, de la ultima vîrstă a literaturii noastre, reabilitează condiţia de traducător şi versificator, care presupune a interveni asupra semnificantului în aşa fel încît să se încarce semantic în funcţie de sensibilitatea epocii. Autori de gradul al doilea, nu sînt cu nimic inferiori creatorilor de universuri lirice inedite, doar că preferă această formă de recuperare, actualizare şi adaptare a scrierilor consacrate în ritualul bisericesc, aşadar solicită în măsură extinsă imaginarul lingvistic. De altfel, lexemul „tălmăcire" (mitropolitul foloseşte arhaismul „tîlcovanie") este mai cuprinzător decît cel de „traducere", incluzînd şi operaţiile suplimentare, chirurgia estetică în spiritul limbii române, chiar cu riscul alterării aşa-zisului conţinut iniţial[2]. Unul dintre motourile la teza lui George Steiner despre traducere, aparţinînd lui Borges, surprinde convingător locul central ocupat de acest act literar într-o cultură: „Nici o problemă nu concordă mai complet cu literatura şi cu misterul modest al literaturii ca problema pusă de o traducere." Mai mult, George Steiner găseşte tot în arhitextul biblic motivaţia tălmăcirilor sau, în termeni actualizaţi, a interpretărilor, observînd „eforturile omenirii de a depăşi barierele dintre limbi prin traducere, ca rezultat al unei nostalgii, al unei *tînjiri după Babel*" (Steiner, 1983: 9). Rugăciunea este, cu atît mai evident, o asemenea „tînjire", iar *Psaltirea*, cea mai răspîndită şi mai valorificată carte de rugăciuni, va cunoaşte numeroase variante, corespunzînd, în spirit, textului de bază.

Întemeietor de necontestat al lirismului în cultura noastră rămîne Dosoftei (alături de Miron Costin, cu poemul *Viiaţa lumii*, datînd tot din 1673), a cărui operă versificată, ca şi varianta în proză, cu un grad mai ridicat de receptare (*Psaltirea dă-nţăles*), deschide calea spre poezie, dar şi spre afirmarea limbii române şi, bineînţeles, spre o mai fericită cunoaştere a scrierilor sacre, îndreptar moral pentru orice societate, cu atît mai mult pentru cele aflate la începuturile definirii etnice şi lingvistice. În termenii lui Frye, psalmii traduşi de mitropolitul din sec. al XVII-lea sînt orientaţi centrifug, avînd o pronunţată funcţie socială, într-un timp în care nu se putea vorbi în nici un caz de autonomie estetică. Rolul de pionierat în cultura română este recunoscut în orice abordare ştiinţifică, excepţiile datorîndu-se nu atît necunoaşterii, cît convingerii că literatura funcţionează ca sistem şi nu prin creaţii izolate. Aflat la începuturi şi valorificînd ca modele traducerile mai vechi ale *Psaltirii* în spaţiul autohton, dar şi opere ale altor spaţii culturale (Kochanowski,

[2] „toţi marii creatori de mai tîrziu au încercat o organizare artistică personală a mesajului [...]. Fenomenul este obsesia artistică a secolului nostru." (Negrici, 2004: 50)

BDD-A32 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:28 UTC)

după cum s-a demonstrat în suficiente studii riguroase[3], care, la rîndul lui, avusese modele în spațiul creştinismului occidental), mitropolitul îmbracă versetele cărții sfinte în haine literare nu cu intenții estetice prioritare, ci pentru a facilita accesul enoriaşilor la conținutul celor mai rostite rugăciuni. Poezia reprezintă, astfel, un mijloc de a familiariza şi convinge oamenii, la fel ca parabolele din Noul Testament, literare nu în intenție, ci ca efect, ilustrînd ceea ce Eugen Negrici numeşte „expresivitate involuntară". Şi totuşi, aşa cum observa Nicolae Manolescu (2002/I: 40), există şi „un început de argument estetic" sau o orientare centripetă, chiar declarată în motivația traducătorului-versificator: „ca să poată trage hirea omului către cetitul ei.", la această observație adăugîndu-se şi descoperirea unor versuri laice ale autorului[4].

În aproape toate studiile dedicate începătorului poeziei nostre lirice, este citată, pe bună dreptate, frumoasa formulă introductivă – „pre versuri tocmită în cinci ai foarte cu osîrdie mare" – ca şi portretul inegalabil făcut de Neculce sau prielnica prietenie cu Miron Costin (care, la rîndul lui, evocă şi chiar citează din Psalmii biblici, atît în *Viața lumii*, cît şi în *Stihuri împotriva zavisitiei*, „omul supt vremi" salvîndu-se numai prin raportare la Divinitate). De asemenea, de neocolit devine şi faptul că limba era *brudie* iar efortul versificatorului cel puțin împiedicat de această copilărie lingvistică. Dosoftei îmbogățeşte *Psaltirea* nu doar cu forma poetică, ci şi cu elocvente elemente de paratext, adaosuri retorice menite a justifica suplimentar necesitatea scrierii, de la elogiul rugăciunii din prefață, la catisme, explicații şi la comentariile din final[5]. În aproape toate studiile dedicate creațiilor mitropolitului sînt reliefate plasticitatea imaginilor (mai concrete, mai uşor reprezentabile decît cele originale) sau „materialitatea vorbei", după cum o numea G. Călinescu, variația şi măiestria prozodică, influența asupra marilor poeți ca Eminescu (mai ales în privința rimelor rare) sau Arghezi (mijloacele imprecației), cea mai importantă dimensiune poetică dînd-o, totuşi, sintaxa, mult analizatele dislocări care demonstrează că literatura se disociază şi se desăvîrşeşte la nivel sintagmatic. Dincolo de disputele inerente privitoare la „românizarea" psalmilor sau îndrăznela metaforică văzute drept elemente de certă originalitate sau, dimpotrivă, corespunzînd aproape întru totul textului biblic (de pildă opinia lui Alexandru Andriescu, pe de o parte şi cele ale lui Eugen Negrici, ale lui Nicolae Manolescu sau Dan Zamfirescu, pe de altă parte) rămîne realitatea „insulelor de poezie"[6], aşa

[3] Între care se remarcă cel al profesorului ieşean Petru Caraman (2005).

[4] „s-a descoperit un manuscris miscelaneu, care ni-l dezvăluie pe Dosoftei şi drept creator de poezie laică" precizează Petru Caraman (2005: 44).

[5] Munteanu (2008: 171) remarcă „abundența gloselor explicative, mai frecvente în textele lui Dosoftei decît în ale oricăruia dintre contemporanii săi", considerînd opera sa exemplară în privința poliglosiei.

[6] „Oriunde am deschide *Psaltirea* (cu excepția cîtorva psalmi), vom descoperi doar insule de valoare, ascunse între prolixități de topică, vocabular şi înțeles, potriviri deloc cantabile" (Sorohan, 1997: 321).

BDD-A32 © 2009 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:28 UTC)

încît astăzi textele interesează mai ales din punct de vedere literar, după cum s-a precizat de suficiente ori în analiza versurilor[7].

Frumoasa ediție a *Psalmilor* versificați de către Șerban Foarță conține demersul opus celei din secolul al XVII-lea: de la literatură spre religiozitate , aventura poetului fiind alimentată de bogate tălmăciri din diverse epoci, şi nu doar ortodoxe. Orientarea este, de această dată, definitiv centripetă. Fără a suferi de „angoase ale contaminării", ba chiar adept al „beatitudinii influenței", poetul contemporan reuşeşte o lectură şi o interpretare proprii, irigate de modele anterioare. Îşi mărturiseşte şi parcursul anti-anagogic, aşadar literaritatea primează. Veritabil melancolic deghizat, ca toți alcătuitorii de hipertexte, autorul vorbeşte despre „retocmirea pre stihuri" a *Psaltirii* pe care a reuşit-o, compilînd mai multe traduceri, inclusiv pe cele două ale mitropolitului de odinioară şi, drept consecință, subliniază intenția sa „în primul rînd poetic-literară": „textu-mi propriu nu se vrea, nici n-are cum să fie, unul canonic". Încă din cele două prefețe, se pot stabili, astfel, grilele de lectură: literatura veche este întemeietoare, literatura postmodernă este recuperatoare.

Poet din stirpea lui Ion Barbu şi a lui Leonid Dimov, cum s-a remarcat de suficiente ori şi cărora le şi dedică, de altfel, scrieri critico-poetice (în *Spectacol cu Dimov* avem poezie biografică în dulcele stil postmodernist), Foarță excelează în sintaxa rară şi lexemele prețioase, dovedind o dexteritate a limbajului greu de egalat, care-l individualizează şi, într-o oarecare măsură îl şi izolează, pentru că textele sale sînt receptate doar din interiorul literaturii[8], fiind cărți „de recitire" în egală măsură ca şi cărți de compoziție originală, prin urmare intertextul şi metatextul reprezintă structura dominantă pe baza căreia se construieşte textul său. Arta superioară a ingambamentului asigură poemelor o structură de tip spirală, contribuind la expresivitatea muzicală a acestora. Dacă la Dosoftei cititorul întîmpină deseori dificultăți în receptare, din pricina sintaxei întortocheate, la Şerban Foarță *Psaltirea* capătă o calitate a stilului suplimentară: naturalețea, care nu se poate obține decît într-o limbă ajunsă la maturitate (şi nu e un paradox sau o aporie faptul că naturalețea apare la un poet livresc). Poate doar în *Simpleroze* şi în acest volum versurile lui Foarță sînt mult mai accesibile. Autorul a mai versificat şi alte cărți ale Vechiului Testament, mai exact *Ecclesiastul* şi *Cîntarea* cîntărilor, din aceeaşi pasiune rafinată pentru marile creații ale lumii, conferindu-le adaosuri literare, la fel ca Petru Creția odinioară, de asemenea pasionat de incunabule, de cărțile străvechi ale omenirii şi de resemantizarea acestora.

Domină, ca şi la Dosoftei, metaforele bazate pe analogii uşor detectabile şi comparațiile plasticizante, dar notele specifice ale psalmilor lui Foarță rămîn eufonia şi cursivitatea.

---

[7] de pildă, în prezentarea unei ediții mai recente: „Dosoftei se mai poate citi astăzi pentru o pură plăcere estetică. [...] Timpul şi specializarea limbajului chiar au estompat mesajul pur religios." (Goci în Dosoftei 2004: 298)

[8] „[...] eu scriu pentru Dimov, - / to him & to the happy few" spune orgolios poetul (2002: 48).

BDD-A32 © 2009 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:28 UTC)

Aerul arhaic este dat de inversiunile frecvente de felul „o am făcut", „Nădejdea-n Domnul o am pus", „rostitu-S-a", „laude-aduce-voi", „Iubi-Te-voi" şi, desigur, de slavonisme, grecisme („ipochimeni") ori turcisme („ruşfeturi"), care, însă, nu abundă şi nu îngreunează textul ca în alte scrieri ale sale; pronume articulate de tipul „carele", „loruşi" creează, de asemenea, o atmosferă de lume veche. Derivatele şi compusele amintesc şi de maniera combinatorie a lui Cezar Ivănescu: „ai ne-săi", „nebine", „neurît", „netumult", „atîtamai", „neviclean", „necuminte" (în varianta biblică, *neprietenii* sînt mai frecvenţi decît *duşmanii*, litota fiind procedeu central în scrierile vechi). Astfel că, pe alocuri, poetul contemporan aproape că îl întrece pe Dosoftei la inventarul de arhaisme şi inversiuni verbale, cultivate cu grijă şi nu doar din raţiuni prozodice. Desigur că şi formele manuscriselor de altădată îl atrag pe autorul ataşat de parfumurile arhaice ale limbajului: *colofonul* de pe ultima copertă este unul un exemplu (deja tradiţional în volumele sale).

De-a lungul cărţii cu rugăciuni, fie în varianta canonizată, fie în variantele mai profane din literatură, domină motivul cuvîntului, mai exact, al *„Cuvîntului din cuvinte"*, ca să folosim sintagma fericită a Monicăi Lovinescu. De cele mai multe ori, raportul de adversitate între cuvînt şi limbă (corespunzînd, în mare poarte, raportului între limbă şi vorbire al lui Saussure) constituie suportul lamentaţiei sau laudei psalmistului. Faţă de cuvîntul unic al Divinităţii, cuvintele oamenilor sau „limba cea rea" sînt denunţate deseori ca pricină a nefericirii lumeşti, ca sursă a păcatului (substantivul *limbi* avînd în anumite contexte şi sensul de *neamuri, popoare*). De cealaltă parte, se află „buna cuvîntare" a credincioşilor sau a Divinităţii, în primul caz sublimată în cîntec de laudă, în al doilea în facerea lumii[9]. Cum realitatea materială a rugăciunii este cuvîntul, tot cîmpul semantic al acestui termen este prezent, în coordonate antinomice: „păcatele limbii" sînt *svada*, *gîlceava*, *clevetirea*, *pîra* , *minciuna*, *vrajba*, *nepacea*, *ocara*, *defăimarea*, pe cînd „voroava" fericită este desemnată de *rugă*, de *laudă*, de *povaţă*, *mărturisire*, *pomenire*, culminînd cu *numele tău cel nalt*, *numele tău cel svînt*, *cinstitul tău nume* sau *cuvîntul tău cel dulce*. *Mişelele cuvinte* sau *glasul cel de umilinţă* al sărmanului se opune atotputernicelor *cuvinte svinte*, pentru ca ambele variante să fie în relaţie de antonimie cu *deşertele cuvinte* sau *cuvintele turburate* ale necredincioşilor. În *Psaltirea* lui Foarţă, sînt denunţate *limbile urîte*, *limba cea plină de trufie*, *vorbele grele, limbile ascuţite, neagra limbă a lor* faţă de *nevicleanul cuvînt* sau de veritabila *ars poetica* din *Psalmul 44*: *E limba-mi iscusit condei*, completată altundeva de tăgada suferindului: *amărîtele-mi cuvinte*. Toată

[9] Vasile Florescu (1973: 95) dezvoltă acest aspect: „Biblia conţine numeroase pasaje care condamnă limba ca organ al vorbirii şi ca funcţie. Ele par luate *ad litteram* din cei şapte înţelepţi şi din stoici, dar reproduc în acelaşi timp şi înţelepciunea populară, care, pretutindeni, a exaltat *tăcerea de aur* în defavoarea *vorbei de argint*." În plus, într-un studiu din culegerea coordonată de André LaCocque şi Paul Ricœur (2002: 220) se remarcă forţa limbajului de a institui realitatea: „cuvîntul, în Israelul antic, este considerat ca fiind mai performativ decît în limbile noastre conceptuale. A binecuvînta şi a blestema, în special, au o adevărată putere ele însele. Boala poate fi urmarea unui *cuvînt rău*".

BDD-A32 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:28 UTC)

această metamorfoză contradictorie a Logosului inițial este deplînsă în *Psalmul 61*: *Ci omu-i doar deşertăciune, / iar fiii omului minciuni/ rostesc, în loc de rugăciuni,/ şi-n loc s-aducă Lui cîntare,/ înşală, călpuind cîntare.* Într-o asemenea atmosferă de mistificare a limbajului ființei, cea mai întîlnită atitudine a psalmistului rămîne *strigătul* după ajutor divin, *chemarea* instanței supremă în calitate de judecător.

Întreaga literatura modernă are ca problematică fundamentală relația ființă-cuvînt, posibilitatea cunoaşterii prin limbaj, aşadar tot din „Marele Cod" se revarsă universaliile. Tocmai cuvintele şi, mai ales, relațiile dintre ele, sînt cele care permit diferențierea multiplelor variante ale celor mai cunoscute cărți biblice.

În ansamblu, cele două *Psaltiri* diferă considerabil, ca două opere poetice distincte.

Psalmul 21, de exemplu, este rugăciunea ce exprimă căință (*Mi-s departe de la mîntuință/ Graiuri ce-am zîs fără socotință*) şi, totodată, reproş, rugăciunea în care muritorul se teme că *strigarea* i se va transforma în *nebunie* dacă divinitatea nu-l va salva aşa cum i-a ajutat strămoşii: *Dară eu ce sînt, Dumnezău svinte?/ Că om nu sînt, să mă iei aminte,/ Ce-s un vierme şi fără de treabă,/ Ca omida ceea ce-i mai slabă*. Grotescul este însoțit de conotații tragice: *Mi-i vîrtutea ca hîrbul de sacă,/ Limba-n gingini lipită să-neacă*. În varianta lui Şerban Foarță, dimensiunile textului, deşi prozodic merg pe acelaşi metru, sînt mai reduse, şi, aşa cum Dosoftei împrumută deseori imagini sau sintagme din alte cărți ale *Bibliei*, şi autorul ultimelor tălmăciri adună mai multe texte într-unul singur: *Doamne, Dumnezeul meu,/ de ce m-ai părăsit? – Cuvinte/ n-am, ca să spun ce necuminte/ am fost, încît pot, noapte, zi,/ să strig, că nu vei auzi, - / făr' să mă cred, strigînd, nebun*. Textul continuă în tonuri elegiace: *Eu, însă, vierme, iar nu om,/ mă cred o drojdie umană,/ vrednic de-ocară ca un pom/ golaş şi veştejit de mană*, într-o formulă inedită față de varianta lui Dosoftei, susținută nu doar de vîrsta matură a limbii, ci şi de multiplicarea textelor-sursă.

Psalmul 101, cu siguranță una dintre cele mai expresive şi profunde lamentații ale literaturii lumii, diferă în cele două variante încă din paratext: „De rugă mişelului cînd se mîhneşte şi cătră Dumnezău îş toarnă rugămintea", respectiv „Rugăciunea unui sărman, cînd e istovit şi înaintea Domnului îşi revarsă ruga". Deosebirile sînt considerabile în privința dimensiunilor: 33 de versuri în varianta lui Şerban Foarță (care cuprinde numai lamentația) şi peste 100 de versuri la Dosoftei (lamentația este urmată de rugăciune, ca în varianta biblică), în textul original regăsindu-se 28 de versete. Aceleaşi analogii plasticizante sînt exprimate diferit: *Că-m trec zîlele ca fumul,/ Oasele mi-s săci ca scrumul./ Ca neşte iarbă tăiată/ M-este inema săcată* în *Psaltirea* din secolul al XVII-lea, şi *ard oasele-mi ca un tăciune/ şi zilele-mi se şterg ca fumul,/ iar inima,-n amărăciune,/ usucă-mi-se precum finul* în varianta recentă, aşa încît „ordinea cuvintelor" devine sursa primară a poeticității. Ultimele versuri din versiunea lui Şerban Foarță mizează mult pe expresivitatea fonetică – *Ci zilele-mi sînt, azi, ca oarba,/ prelunga umbră tot mai lungă/ pe care-amurgul o aruncă, - / iar eu mă veştejesc ca iarba*..., pe cînd versurile corespunzătoare din opera lui Dosoftei cuprind tropi clasici: *Mi-s zîlele*

BDD-A32 © 2009 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:28 UTC)

trecătoare,/ De fug ca umbra de soare,/ Şi ca iarba cea tăiată/ Mi-este vîrtutea săcată., ambele variante valorificînd potenţialul sugestiv al topicii.

Psalmul 136, în versiunea lui Dosoftei – şi cea mai cunoscută dintre variantele prelucrate literar – este în mod firesc cel mai citat fragment din întreaga desfăşurare lirică. Mulţi autori din literatura noastră au plătit tribut mitropolitului, de la Anton Pann, care-l pune pe muzică, pînă la Monica Lovinescu, al cărei jurnal are ca titlu primul vers – *La apa Vavilonului*, alegere nu doar estetică, ci şi justificată biografic. Influenţele acestei elegii biblice se regăsesc şi în *Doina* eminesciană, de pildă, care cumulează mai multe formule de compoziţie şi tematică psaltică, după cum demonstrează Al. Andriescu (2004: 178), la fel cum originalul biblic devine o doină de înstrăinare. Versetele transformate în versuri capătă deosebită forţă expresivă, mai ales că numărul acestora este aproape dublat în comparaţie cu originalul biblic (*ibidem*: 26). „Completările" sînt menite să adauge conotaţii noi textului sacru, iar alegerea gerunziului pentru verbele din majoritatea versurilor „suplimentare" potenţează semnificaţiile. Jalea este asociată imposibilităţii cîntării, iar autoimprecaţia ca efect al unei ipotetice trădări trimite la aceeaşi problematică a limbii care nu se mai poate transforma în vorbire, aşadar nici în cîntare. Dosoftei a cunoscut şi el gustul amar al exilului, o formă de robie, în esenţă, deci putem bănui că rîvna de a detalia suferinţele psalmiştilor (sînt doi autori ai psalmului în originalul biblic, purtători de cuvînt ai întregului neam) provenea şi din nefericita experienţă proprie, culminînd cu moartea departe de ţară.

În varianta postmodernă, frumuseţea primelor versuri păleşte, mai ales din pricina memoriei culturale care a clasicizat versiunea mitropolitului. *La rîurile care curg/ prin Vavilon, acolo stam/ jelindu-ne întru amurg* aproape că sună prozaic în comparaţie cu *La apa Vavilonului,/ Jelind de ţara Domnului,/ Acoló şezum şi plînsăm/ La voroavă ce ne strînsăm*.

Impresia verificată rămîne că citim două poezii diferite, în care coincid nişte motive, mai puţin structuri propriu-zise şi deloc substanţa poetică, prin urmare, forma în care este turnat conţinutul rămîne elementul decisiv al litera(tu)rităţii. Fiecare traducere sau re-tocmire înseamnă un alt text.

Fie că deplîng „viaţa lumii", fie că laudă măreţia divină, fie că aruncă imprecaţii asupra duşmanilor, psalmiştii se regăsesc, astfel, în efortul comun de a da *glas* realităţilor spirituale (*glas* şi *nume* sînt substantive conotate cu ideea superiorităţii), psalmistul biblic reprezentînd, alături de Orfeu, imaginea arhetipală a poetului.

Bibliografie

Izvoare

Dosofteiu, 1887, *Psaltirea în versuri*, Ediţiunea Academiei Române, Bucuresci
Dosoftei, 1974, *Psaltirea în versuri 1673*, ediţie critică de N. A. Ursu, Mitropolia Moldovei şi Sucevei, Iaşi
Dosoftei, 2004, *Psaltirea în versuri*, Editura Gramar, Bucureşti

BDD-A32 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:28 UTC)

Foarță, Şerban, 2002, *Spectacol cu Dimov*, Editura Vinea, Timişoara
Foarță, Şerban, MMVII, *Cartea psalmilor*, Editura Brumar, Timişoara

Volume

Andriescu, Alexandru, 2004, *Psalmii în literatura română*, Editura Universității „Al. I. Cuza", Iaşi
Baştovoi, Savatie, 2007, *Ortodoxia pentru postmodernişti*, Editura Cathisma, Bucureşti
Caraman, Petru, 2005, *Kochanowski – Dosoftei***.** *Psaltirea în versuri*, Editura Trinitas, Iaşi
Călinescu, G., 2003, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, Editura Semne, Bucureşti
Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900, 1979, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti
Florescu, Vasile, 1973, *Retorica şi neoretorica*, Editura Academiei, Bucureşti
LaCocque, André, Ricœur, Paul, 2002, *Cum să înțelegem Biblia*, traducere de Maria Carpov, Editura Polirom, Iaşi
Manolescu, Nicolae, 2002, *Istoria critică a literaturii române*, vol.1, Editura AULA, Braşov
Munteanu, Eugen, 2008, *Lexicologie biblică românească*, Editura Humanitas, Bucureşti
Negrici, Eugen, 2004, *Poezia medievală în limba română*, Ediția a II-a revăzută, Polirom, Iaşi
Origen, 2006, *Despre rugăciune*, Editura Herald, Bucureşti
Puşcariu, Sextil, 1987, *Istoria literaturii române. Epoca veche*, Editura Eminescu, Bucureşti
Sorohan, Elvira, 1997, *Introducere în istoria literaturii române*, Editura Universității „Al. I. Cuza", Iaşi
Steiner, George, 1983, *După Babel*. *Aspecte ale limbii şi traducerii*, traducere de Valentin Negoiță şi Ştefan Avădanei, Editura Univers, Bucureşti

BDD-A32 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:57:28 UTC)